

УДК 378.147:616-053.82

Рибалко Л. С., Котелюх М. Ю.

*Харківський національний медичний університет
м. Харків*

СОЦІАЛЬНА КОМПЕТЕНТНІСТЬ МАЙБУТНІХ ЛІКАРІВ

Професія лікаря є багатогранною, а її набуття вимагає багато років освоєння професійних знань і вмінь лікування пацієнтів, людей у хворобливому стані, з поганим настроєм і претензіями до всіх оточуючих, у тому числі й до медичних працівників. Не завжди задоволеними залишаються лікарі та пацієнти, особливо тоді, коли лікар переобтяжений роботою та прийом до нього розписаний на два тижні наперед. Життя населення в умовах пандемії коронавірусу показало, що одним з головних чинників ефективної професійної діяльності лікаря є сформована на високому рівні його соціальна компетентність. Позитивні емоції та здатність контактувати, спілкуватися з населенням виявилися необхідними для надання лікарської допомоги кожній людині.

Термін «соціальна компетентність лікаря» вживається в психолого-педагогічних дослідженнях. У науковій праці М. Лимар [1] зазначено, що соціальна компетентність лікаря є його здатністю до професійної взаємодії з пацієнтами та їхніми родичами, колегами та керівними органами системи охорони здоров'я, яка забезпечує ефективність професійної діяльності. Автором наголошено на тому, що соціальна компетентність є складовою професійної компетентності медичного працівника. Нам імпонує науковий підхід до визначення функцій соціальної компетентності лікаря, в основу яких покладено пізнання і розширення уяви про нові способи спілкування з пацієнтами, котрі мають різні погляди, віросповідання, свободи і права на рівність (пізнавальна функція), розуміння й конкретні дії, що сприяють ефективній взаємодії з пацієнтом та його родичами (діяльнісно-прикладна функція), сприйняття та реагування на зміни й реформи в медичній сфері (адаптаційно-організаційна функція) обрання лікарем стратегії поведінки в сучасному суспільстві (організаційно-діяльнісна функція), усвідомлення свого місця й самоствердження в професійній діяльності (рольова функція).

Близьким за змістом є термін «соціокомунікативна компетентність майбутніх лікарів», що вживається в науковому обігу вченими Т. Васенко, І. Зарішняк, Л. Мартинець, О. Спрут, І. Хлєстова, Т. Шевчук [2]. На відміну від попередньо цитованого автора, науковці вважають, що соціокультурна компетентність майбутніх лікарів є складовою загальнокультурного і професійного розвитку особистості. У дослідженні спираємося на структурні компоненти соціокомунікативної компетентності майбутніх лікарів, що виокремлені в зазначеній роботі. Мотиваційно-ціннісний компонент феномену соціокомунікативної компетентності майбутніх лікарів, як відомо, складають потреби, мотиви, установки, ціннісні орієнтації, котрі й забезпечують розвиток особистісно-професійних якостей фахівця будь-якої сфери. Не будемо

перелічувати риси гуманного лікаря, вони декларуються в багатьох працях учених і практиків-педагогів. Однак, процеси вакцинації населення як збереження життя і здоров'я людини в боротьбі з коронавірусом засвідчили про те, що деякі лікарі поступають антиморально – видають фальшиві довідки про вакцинацію. Така взаємодія є пагубною, перш за все, для тієї людини, котра мала отримати безкоштовне щеплення та бути більш впевненою в собі. Лікарі, що дозволяють собі вступати в таку професійну взаємодію, є духовно й морально знищеними, збіднілими в умовах різномайття вибору людиною правильних і розумних рішень, корисних для суспільства.

Підтримуємо думку авторів у тому, що важливим є емоційно-вольовий компонент соціокомунікативної компетентності майбутніх лікарів. Нині популярно говорити про позитивне мислення людини, його роль у видужуванні й реабілітації здоров'я як психічного, так і фізичного. Таке мислення допомагає лікареві створити атмосферу довіри й сприйняття проблем іншої людини. Уміння виявляти силу волі, бути емоційно-стійким, прогнозувати майбутнє – це ті орієнтири, котрі допомагають побудувати взаємодію між лікарем і пацієнтами, переконати в тому, що біду й горе в такому планетарному масштабі можна подолати лише обопільно й у великому взаєморозумінні.

Перцепція як сприйняття людиною себе й оточуючий світ є основою перцептивного компоненту соціокомунікативної компетентності майбутніх лікарів, що є іманентним нашим думкам. Великою майстерністю лікаря є відчуття потреб іншої людини, бажання допомогти в складних ситуаціях. Слід зазначити порядність і добросовісність лікарів, які нині спасають людей від коронавірусної хвороби, ризикують власним життям і здоров'ям родини. Віримо, що в пам'яті кожної людини закарбується образ лікаря, котрий спасає хворих під час пандемії.

Отже, соціальну компетентність майбутнього лікаря визначимо як життєво необхідну здатність медичних працівників взаємодіяти з пацієнтами та їхніми родичами з метою надання ефективної лікарської допомоги. До компонентів соціальної компетентності майбутнього лікаря віднесемо акмеологічну складову, оскільки прагнення до самопізнання, інтерес до нових способів самореалізації, особливо в екстрених умовах, бажання рухатися вперед є рушійними силами одужання людини як у духовному, так і в фізичному сенсі. Переконані в тому, що соціальна компетентність є складовою професійної компетентності медичного працівника та має формуватися під час підготовки майбутніх лікарів у закладах вищої медичної освіти.

Література

1. Лимар М. В. Соціальна компетентність як фактор продуктивної взаємодії з пацієнтами. *Науковий вісник Херсонського державного університету*. 2019. Вип. 1. С. 239 – 244. Режим доступ : <http://pj.journal.kspu.edu/index.php/pj/article/view/42/40> (дата звернення: 20.11.2021).
2. Шевчук Т. І., Мартинець Л. А., Зарішняк І. М., Хлестова С. С., Васенко Т. Б., Спрут О. В. Структура соціокомунікативної компетентності майбутніх лікарів. *Вісник Вінницького національного медичного університету*.

XIV міжрегіональна науково-методична інтернет-конференція
**«СУЧАСНІ КОНЦЕПЦІЇ ВИКЛАДАННЯ ПРИРОДНИЧИХ ДИСЦИПЛІН
В МЕДИЧНИХ ОСВІТНІХ ЗАКЛАДАХ»**

2021. Т. 25, № 1. С. 113 – 117. Режим доступу :
file:///C:/Users/Acer/Downloads/848-Article%20Text-1636-1-10-0210623.pdf (дата
звернення: 22.11.2021).